

Nieuwsbrief

Haags Renaissance Kamerkoor



Voorjaar'23

Van het bestuur



Voorjaar'23

Marijke van den Broek

Beste koorleden en vrienden van het Haags Renaissance Kamerkoor,

Op het moment dat ik dit schrijf, is de lente begonnen. Maar de echte lente laat nog even op zich wachten te voelen aan de temperatuur buiten. Wel een veelbelovend begin met bloesems aan bomen en struiken, narcissen en krokussen in de berm, een tere groene gloed aan bomen en struiken en overal kwetterende vogels.

In dit nummer:

❖ Van het bestuur	2
❖ Voor het voetlicht	3
❖ Voorjaarsconcert	5
❖ Van de dirigent	6
❖ Hou je van zingen?	8
❖ Cultuuragenda	9
❖ Puzzel mee!	10
❖ Wie zijn wij?	11

- ▶ Als koor zijn we ook heel blij met de komst van de lente. De repetities in de wintermaanden waren vaak een ijskoude aangelegenheid met een binnentemperatuur in de Noorderkerk van 14 tot 17°C. Dikke vesten, truien, omslagdoeken, jassen en soms zelfs muts en handschoenen kwamen er aan te pas.
- ▶ Dat verhinderde ons niet om verder te werken aan ons prachtige Portugese programma. U weet het misschien nog: het programma dat we in 2020 niet konden uitvoeren vanwege corona. Het lijkt alweer zo lang geleden, dat de wereld even tot stilstand leek te komen.

Nu wordt er weer volop muziek gemaakt en binnenkort kunt u deze beluisteren tijdens één van de concerten op 22 en 23 april 2023

- ▶ Er heeft op 1 februari ook een bestuurswisseling plaatsgevonden. Na 5 jaar heeft Kees Pincer (tenor) zijn functie van secretaris overgedragen aan Martin Gelpke (bas). Kees, heel hartelijk bedankt voor je werk en de constructieve bijdragen en Martin veel succes gewenst als nieuwe secretaris.
- ▶ We wensen u weer veel plezier bij het lezen van deze lente-nieuwsbrief!

Met hartelijke groet,
*Marijke, Martin,
en Sytse*



Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor

Voor het voetlicht



Liefst elke dag de vrije natuur in...!

Sytse Bruinsma

► Jan Cevat

Sommige stemmen in ons koor zingen al heel lang en hebben zich in die jaren tot een soort *backbone* van ons koor ontwikkeld. Neem nou Jan Cevat, die dit jaar al dertig jaar met zijn solide bariton meezingt. Maar welke mens gaat daar achter schuil? Wie weet bijvoorbeeld dat Jan een groot natuurliefhebber en -kenner is?

► Hoe is dat zo gekomen?

“Tja, vanuit mijn jeugd in Alkmaar heb ik dat al van huis uit meegekregen, mijn moeder wist veel van de natuur. We gingen altijd zondags de duinen in en toen al leerde ik veel over planten en vogels. Later werd ik lid van de Jeugdbond voor Natuurstudie, een destijds grote landelijke instelling, waarvoor ik ook veel excursies gegeven heb. Ik heb een hbo-opleiding Bos- en Natuurbeheer gedaan in Velp bij Arnhem en ging daarna bij de provincie Noord-Holland werken. Ik deed veel veldwerk voor de zogenaamde ‘provinciale milieucartering’. Het waren de jaren tachtig en de aandacht voor natuur en milieu nam toe. Alle provincies wilden weten wat de staat van hun natuur was. Daar had ik de tijd van mijn leven. Elke dag de vrije natuur in en genieten!



► Landschapsbescherming

In 1985 kon ik een vaste baan krijgen bij de provincie Zuid-Holland, toen net de wet Bodembescherming was aangenomen. Provincies moesten besluiten welke landschaps- en bodemgebieden ze wilden behouden en beschermen. Dat ging niet altijd zonder slag of stoot want er waren (ook toen al) vele belangen van de bevolking in het spel!

► Politieke antenne

Afijn, ik ben altijd iemand geweest van de inhoud, en nooit zo’n goeie beleidsmedewerker met politieke antenne. Ik ging het liefst het veld in. Als ik iets in het landschap belangrijk vond, dan zei ik dat. En of dat politiek wel of niet handig uitkwam of de consequenties zouden te kostbaar worden, lag dat buiten mij. Trouwens van dat beschermingsbeleid is landelijk erg weinig terecht gekomen, kun je achteraf wel zeggen.



Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor

Voor het voetlicht (2)



Enthousiast voor de Renaissancemuziek!

Sytse Bruinsma

► *Hoe ben je gaan zingen?*

Via de jeugdbond voor natuurstudie: zingen bij het kampvuur! Daar waren hele liedbundels voor. Maar in mijn jeugd eigenlijk ook al op de zondagschool. Stel je voor, ik zing thuis nog steeds wel psalmen die ik toen geleerd heb. Tot mijn spijt heb ik geen enkele muzikale vorming of opleiding gehad in mijn jeugd. Tja, uit zo'n milieu kwam ik niet, hoewel mijn vader wel van operette hield.

Maar ik hield wel van zingen en op een keer, via de UITmarkt, kwam ik in contact met het HRKK. In 1993 was dat, ja dertig jaar geleden! Ik heb een redelijk goed muzikaal geheugen en kon die liederen wel meezingen.



► *Bestuur en penningmeester*

Na een paar jaar vroeg Marijke van den Broek me of ik penningmeester wilde worden. Ach, vroeger had ik wel een beetje boekhouden op school geleerd en dat ging dus wel. In het begin moest dat nog in een groot schrift op papier, later met de computer. Ik zal het zowat twaalf jaar gedaan hebben, toen nam Marijke van de Rotte het over.

► *Organiseren!*

Maar - afgezien van het zingen - vond ik het leukste toch altijd het organiseren van de concerten. Geld was nooit zo het probleem en om dan zoiets te kunnen organiseren als 'La Pellegrina', dat prachtige concert uit 2004 in de Elandstraatkerk, is een van mijn mooiste koorherinneringen!



Ingrid Andeweg en Jan Cevat in 'Il Festino' bij het Jubileumconcert van het koor in november 2022

Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor

Voorjaarsconcert in april!



Van Lissabon naar Rome... en terug

Marijke van den Broek

Haags Renaissance Kamerkoor
o.l.v Enrico Ruggieri
m.m.v Yoshi Kazama, orgel
Hen Goldsobel, violone

VAN LISSABON NAAR ROME... EN TERUG

PALEISKERK
DEN HAAG

22 EN 23 APRIL
aanvang 15.00 uur

Kaarten via de website: 15,-
haagsrenaissanceskamerkoor.nl

... dat is de titel van ons komende programma, met veertien prachtige koorwerken uit de tijd van de Portugese Gouden Eeuw. Graag nodigen wij u uit voor één van onze concerten, op:

► *zaterdag 22 en zondag 23 april a.s..*

Deze vinden plaats in de Paleiskerk, Paleisstraat 8 Den Haag. Beide concerten beginnen om 15.00 uur. Om 14.30 uur gaat de zaal open.

► *Portugese Gouden Eeuw*

Op het programma staan werken uit de Portugese Renaissance, die zich kenmerkte door een tot in perfectie doorgevoerde polyfonie. Na de pauze kunt u kennismaken met Portugese muziek uit de 18e eeuw. En dat kennismaken is letterlijk bedoeld, want enkele van de werken die op het programma staan zijn door onze dirigent Enrico Ruggieri gevonden als oude handschriften in de Bibliotheek van Lissabon en door hem herschreven voor modern gebruik.

► *Kaarten*

Digitale kaarten voor deze concerten kunt u kopen via onze site:

www.haagsrenaissanceskamerkoor.nl

Onderaan de homepage vindt u de *links* naar het ticketkantoor. Via de leden is het ook mogelijk om niet-digitale kaartjes te kopen.

Prijs van een kaartje is 15,-

(Voor mensen met een Ooievaarspas en jeugd tot 18 jaar is de prijs 8,-)

Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor

Van de dirigent



Portugese Renaissance ...

Enrico Ruggieri

► *Het koninklijk hof*

Zodra João V (1689-1750) koning van Portugal werd in 1707, begon hij aan een ingrijpende renovatie van zijn hof. Hij wilde een hof zoals dat bij een absolute monarch paste. Maar in plaats van iemand als Lodewijk XIV als voorbeeld te nemen, liet hij zich inspireren door het pauselijk hof in Rome. Hij liet de bestaande Portugese muziek bijna geheel vervangen door muziek en kunstenaars uit Rome. De Portugese polyfone stijl werd 'maniërisme' genoemd, een stijl gebaseerd op de principes van de contrareformatie. Die vormde tot de



komst van João V de ruggengraat van polyfone muziek in Portugal.

► *Manuel Cardoso*

(1566-1650) was een van de belangrijkste componisten die in de oude, rijke Portugese stijl componeerde. Cardoso studeerde in de stad Évora, een belangrijk



Afaart van de relikwieën van St Auta uit Keulen - Christovão de Figueiredo

muziekcentrum waar veel andere belangrijke componisten polyfonische muziek onderwezen, zoals Morago (1575-1630).

► *Estêvão Lopes Morago*

werkte in Portugal maar was van Spaanse afkomst. Datzelfde gold ook voor Estêvão de Brito, componist van Portugese afkomst die ook in Évora had gestudeerd. Behalve Evora, was ook Coimbra een belangrijk muziekcentrum waar Pedro de Cristo (1550 - 1618) zijn leven lang gewerkt heeft.

► *Diogo Dias Melgas*

Invloeden van de meer Midden-Europese muziek en barokstijl waren aanwezig in composities zoals het Salve Regina van Diogo Dias Melgas (1638-1700), maar de Portugese maniërisme-traditie bleef sterk en consistent gedurende de hele 17e eeuw.



Van de dirigent (2)



... en vroege Barok

Enrico Ruggieri

► Hervorming door João V

Opeens werd dat rijke erfgoed echter naar de achtergrond verdrongen door de hervorming van het hof door João V. Een Romeinse barokke polyfone stijl nam het over. Italiaanse componisten die in Rome waren ingehuurd door het hof in Lissabon, zoals Giuseppe Domenico Scarlatti, ...



► Domenico Scarlatti

... brachten hun muziek en hun manier van uitvoeren mee. Het Portugese maniërisme van Renaissance-oorsprong werd bijna geheel vervangen door een stijl met een eenvoudiger contrapunt, modernere kleuren en gebaseerd op het gebruik van basso continuo.



Koning João V van Portugal

► Nieuwe jonge componisten

Giovanni Glorgi voegde zich bij de Italiaanse collega's in Lissabon. Niet alleen als componist en instrumentalist, maar vooral als leraar van jonge getalenteerde Portugese musici zoals Joao Rodrigues Esteves.

Zij zouden later de tegenovergestelde reis maken en een paar jaar in Rome verder opgeleid worden. En de oerconservatieve smaak van João V zou weer worden vervangen door de wensen van het hof van de nieuwe koning José I (1714-1777). Toekomstige generaties Italiaanse en Portugese componisten zouden de Romeinse stijl gedeeltelijk vervangen door de meer modieuze Napolitaanse stijl.

Hou je van zingen? Zing met ons mee!



Haags Renaissance Kamerkoor

Voor ons volgende concert in november 2023 hebben wij weer plaats voor enkele zangers en zangeressen, in *alle* stemgroepen, om vanaf mei met ons mee te zingen.

► *Hoe ziet het nieuwe concertprogramma er uit?*

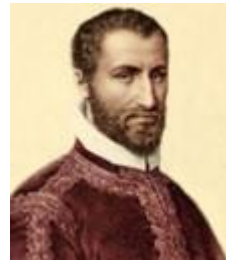
We zullen een aantal prachtige koorwerken zingen uit de broemde Missa Papae Marcelli van

- **Giovanni Pierluigi da Palestrina,**

met na de pauze enkele van de mooiste madrigalen van

- **Luca Marenzio**

Het concert zal instrumentaal worden begeleid door baroktrombones.



► *Nieuwsgierig geworden?*

.. en zin om mee te doen? Kom eens langs om te luisteren, kennis te maken of mee te zingen. Elke woensdag repeteren wij van 20.00 - 22.15 uur in de Noorderkerk, Schuytstraat 11 - Den Haag.

► *Zin om mee te doen?*

.. maar kun je, of wil je je niet vastleggen? Dat hoeft ook niet! Geef je dan op als *projectlid* voor alleen dit concert en zing één seizoen met ons mee.

Bel: 06 19767251, Marijke van den Broek,
of schrijf een email: mbroek54@ziggo.nl

Kijk ook op: www.haagsrenaissancekamerkoor.nl

Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor

Cultuur agenda



Seizoen voorjaar '23

Kees Pinster

- ▶ **Cantigas** - 24 maart, 20.15 - Nieuwe Kerk, Den Haag
 - **Cappella Amsterdam en het Amsterdams Andalusisch Orkest**Reis mee naar middeleeuws Córdoba, het koninkrijk van Alfonso X, waar Joodse, Arabische en Christelijke muziektradities versmelten.
- ▶ **Johannes-Passion** - 31 maart, 20.00 - Kloosterkerk, Den Haag
 - **Residentie Kamerkoor**In een geënceneerde uitvoering vertolken koor en solisten het passieverhaal op een beeldende manier onder de titel "Van het duister naar het licht".
- ▶ **Matthäus-Passion** - 2 april, 19.00 - Amare, Den Haag
 - **Haags Toonkunstkoor met Ars Musica Orkest & het Haags Kinderkoor**O.l.v. Patrick van der Linden doet deze uitvoering recht aan de kerkelijke context waarin Bach het schreef. Hij vraagt zich telkens af: wat schrijft Bach in het manuscript? Welke teksten uit het Mattheüs-evangelie gebruikt hij en wat betekenen die voor kerkgangers nu?
- ▶ **Matthäus-Passion** - 8 april, 19.00 - Amare, Den Haag
 - **Nederlands Kamerkoor, Residentie Orkest & Haags Matrozenkoor**o.l.v. dirigent Matthew Halls. De Britse dirigent leidt musici, zangers en een schitterende solistencast in een bijzondere uitvoering van dit eeuwenoude passieverhaal.
- ▶ **Schnittke en Rachmaninov** - 28 april, 20.15 - Nieuwe Kerk, Den Haag
 - **Cappella Amsterdam**Aanleiding voor Schnittkes 'Twaalf Boetepsalmen' was de viering van de duizendjarige kerstening van Rusland in 1988. De teksten vond Schnittke in een bundel apocriefe en anonieme poëzie van monniken van uit de zestiende eeuw
- ▶ **Spiegel im Spiegel** - 14 mei, 14.30 - Amare, Den Haag
 - **Amsterdam Sinfonietta en het Nederlands Kamerkoor**programma waarin de grenzen tussen concert en kerkelijke mis vervagen. Van de spiritualiteit van Arvo Pärt tot de indrukwekkende renaissanceklanken van Thomas Tallis die ook Vaughan Williams inspireerde
- ▶ **Mozarts Mis** - 21 mei, 14.15 - Amare, Den Haag
 - **B'Rock Orchestra & Vox Luminis**Twee monumentale missen: die van Michael Haydn (de jongere broer van Joseph Haydn) en die van Mozart. Ze zijn als twee zijden van één medaille....
- ▶ **Petite Missa Solennelle** - 9 juni, Raamstraatkerk, Delft
 - **Cantarella, Delft**Met een groot koor, vier solisten en een voltallig symfonieorkest, zal Cantarella het werk uitvoeren in de bijzondere, maar oorspronkelijke, vorm met begeleiding van piano en harmonium

Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor

Puzzel mee!



De HRK woordzoeker...

Astrid Jeremic

K	R	U	U	T	I	T	R	A	P	P	L	E	Z	I	E	R	S
R	I	N	D	N	O	M	R	E	N	A	I	S	S	A	N	C	E
E	M	M	E	E	R	M	O	R	A	G	O	I	O	Z	Z	E	M
K	T	Z	T	L	T	H	C	U	L	N	E	T	I	U	B	L	E
R	I	S	I	E	E	E	I	L	A	T	I	S	T	S	O	L	O
E	M	U	R	N	E	P	E	N	E	T	O	N	T	R	A	W	K
D	B	T	N	B	G	O	S	G	T	A	A	M	P	O	G	A	N
R	R	C	A	A	T	E	K	E	I	L	B	U	P	R	N	C	T
O	E	I	A	S	T	E	N	O	R	E	N	N	H	E	U	H	N
O	U	D	R	M	E	L	E	E	R	L	E	S	E	T	S	T	E
N	D	E	P	H	M	C	A	E	A	M	T	T	E	E	D	E	G
A	I	N	O	C	P	E	P	G	E	R	S	L	S	M	E	N	I
D	L	E	S	A	O	E	U	N	A	K	L	O	K	I	I	L	R
E	R	B	O	L	T	T	R	A	E	L	E	N	T	E	U	U	I
N	O	Z	E	E	R	I	T	T	A	L	R	A	C	S	M	H	D
K	O	U	R	O	F	C	O	N	C	E	R	T	E	N	E	M	T
E	K	E	P	R	M	G	I	L	L	E	Z	E	G	T	O	O	N
N	N	E	N	S	N	A	A	I	R	O	G	E	R	G	T	L	O

AJH 2023/10

- | | | |
|-------------|-------------|-----------|
| AGNUS DEI | LES | SCARLATTI |
| BAS | LEUK | SOLO |
| BENEDICTUS | MEER | SOPRAAN |
| BUITENLUCHT | METER | SPELEN |
| CONCERTEN | MEZZO | STEEN |
| DIRIGENT | MOL | STOEL |
| GEZELLIG | MOND | TAART |
| GREGORIAANS | MORAGO | TEKST |
| HEES | NADENKEN | TEL |
| HINT | NOORDERKERK | TEMPO |
| ITALIË | OPMAAT | TENOREN |
| KLOK | OPNEMEN | THUIS |
| KOORLID | PARTITUUR | TIMBRE |
| KOU | PLEZIER | TOETS |
| KWARTNOTEN | PORTUGAL | TOON |
| LACH | PUBLIËK | WACHTEN |
| LEER | RENAISSANCE | ZINGEN |
| LENTE | REPETEREN | ZON |

► Oplossing dec '22:

FIJNE KERSTDAGEN EN
GELUKKIG NIEUWJAAR!

HRK WOORDZOEKER 9 - DECEMBER 2022

L	D	R	E	E	T	I	C	I	L	E	F	E	G	N	E	D	R
I	E	T	F	S	O	P	R	A	N	E	N	I	J	I	O	N	E
E	N	H	A	N	T	A	S	T	I	S	C	H	E	A	A	N	
D	H	C	H	I	S	T	O	R	I	S	C	H	E	U	A	I	
G	A	I	T	S	E	T	M	E	T	S	N	E	R	W	O	M	D
J	A	R	K	E	R	S	E	M	T	R	S	I	S	N	T	K	
T	G	E	Z	E	L	G	T	H	G	O	T	P	O	B	S	E	
H	T	G	D	D	E	C	E	M	B	E	R	U	T	R	S	E	
C	A	P	S	N	A	R	F	N	G	E	N	A	R	I	T	E	S
A	N	D	E	L	I	E	F	L	J	K	R	E	E	E	F	T	
T	E	L	K	O	R	A	B	E	T	N	T	P	I	F	N	H	D
N	J	Z	Y	O	N	G	A	U	D	I	T	I	E	S	E	A	
E	D	A	L	Y	O	N	E	T	S	U	R	E	R	U	S	R	G
E	N	V	E	D	R	T	P	O	K	K	S	N	I	R	D	E	
E	I	G	G	E	S	A	A	G	D	G	I	N	I	A	E	N	
W	K	E	R	K	E	M	U	I	R	O	T	A	R	O	A	R	U
T	W	R	E	K	E	O	Z	D	R	O	O	W	J	A	K	S	A
R	H	T	E	R	A	Z	A	N	S	C	H	E	F	E	R	S	

AJH 2022/9

Het koor, dat zijn wij!



Haags Renaissance Kamerkoor

► *Wie zijn wij?*

Wij zijn een gemengd koor van rond de twintig leden. Ons repertoire bestaat uit de 16- en 17e-eeuwse koormuziek van de Renaissance en vroege Barok. We zingen vol liefde en ambitie, maar soms is het ook hard werken om de prachtige meerstemmige melodieën van de polyfone koorliederen te laten samenvallen met de schoonheid die we in ons hart zo graag horen...

► *Onze dirigent*

Enrico Ruggieri, geboren in Italië, studeerde daar architectuur en begon later een piano-opleiding. In Rome en Bologna heeft hij koormuziek en koordirectie gestudeerd en behaalde in 2017 zijn masters aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Hij heeft al vele koren gedirigeerd met een heel divers repertoire. Zijn hart ligt evenwel bij de polyfonie en madrigaalmuziek van de late Renaissance en vroege Barok.



► *De koorleden*

Sopranen - Marijke van den Broek, Henriëtte Froklage, Carla Gobius du Sart, Astrid Jeremic-van der Harst, Marieke Stoel

Alten - Ingrid Andeweg, Anke Bottema, Caroline Peters, Claudia Puggioni, Judith van der Ree, Marja van der Windt

Tenoren - Annette Champness, Hans van Deemter, Joost Haenen, Kees Pinster

Bassen - Cees van den Akker, Sytse Bruinsma, Jan Cevat, Martin Gelpke, Jan van Leeuwen, Piet Steijns

► *Zin om mee te zingen?*

Bel: 06 19767251, Marijke van den Broek,
of schrijf een email: mbroek54@ziggo.nl

Haags Renaissance Kamerkoor

HRK

Haags
Renaissance
Kamerkoor